

UDK 811.111'373.72

Pregledni rad

Review paper

Jelena Ilić, Selma Kešetović

PANTOMIMA KAO PEDAGOŠKA METODA ZA USVAJANJE ENGLESKIH IDIOMATSKIH FRAZA

Ovaj rad predstavlja jedan od konkretnih, aktuelnih i efikasnih načina za savladavanje engleskih idiomatskih fraza kao ključnih i elementarnih fraza engleskog jezika. Dosadašnji je način usvajanja idiomatskih fraza dovodio do uvjerenja da su idiomatske fraze dosadne te da su idiomi posebna kategorija koja se slijepo memorira i uči napamet. Kao takva ona je predstavljala napor i težinu i učenicima srednjih škola, a i studentima engleskog jezika i književnosti.

Upravo je iz te potrebe i proizašao ovaj rad, kako bi se pronašao kvalitetan i efektivan modus usvajanja fraza koji bi studentima engleskog jezika olakšao dugoročno memoriranje i primjenjivanje istih, a u isto vrijeme bi se pronašao kvalitetan i održiv modus koji bi bio primjenjiv u naučno-nastavnom procesu iz generacije u generaciju. Stoga se posegnulo za paralingvističkim trikovima koji vidljivo odgovaraju novijim i modernijim studentskim strategijama i stilovima učenja stranog jezika. Zaista, jezik i pantomima predstavljaju međusobno zavisne sisteme, koji utječu jedan na drugi i konstantno su u korelaciji. Pantomima uveliko podstiče senzomotornu reprezentaciju same fraze, što itekako utječe na njezino kvalitetno i dugoročno memoriranje pri učenju stranog jezika.

Ključne riječi: idiomatske fraze, pantomima, pedagoška metoda, paralingvističke karakteristike, gestikulacija, motivacija, memoriranje

1. PROBLEMATIKA ADEKVATNOG PODUČAVANJA I MEMORIRANJA IDIOMA

Savladavanje engleskih idiomatskih fraza predstavlja jedan od ključnih i elementarnih koraka pri učenju engleskog jezika. Idiomi, prema definiciji, predstavljaju ustaljene izraze koji se sastoje od niza riječi, sa osebnim izričajem koji se često ne da doslovno prevesti na drugi jezik. (Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary; www.hrlexicon.info) No, idiomatske fraze nisu oduvijek bile od ključne važnosti u učenju stranog jezika. Interes za učenje idiomatskih fraza u sklopu *primijenjene lingvistike* pojavljuje se tek 90-tih godina prošlog stoljeća, kada se pojavljuju i novi uvidi u kognitivne nauke i lingvističke teorije. (Boers et al., citirano iz: Bogaards et al. 2004: 54) Sve do tada, idiomatske fraze su bile marginalizirane isključivo iz tri glavna razloga. (Boers et al., citirano iz: Bogaards et al. 2004: 54) Prvi razlog jeste taj što se jezik tretirao kao dihotomija gramatike i leksike, pri čemu su se odvojeno usvajala gramatička pravila, s jedne, i liste novih riječi, s druge strane. Idiomi, dakle, nisu bili prihvatljivi u ovoj dihotomiji. Kao drugi razlog navodilo se da su idiomi ornamentnog i kičastog karaktera, sa svojom stilističkom svrhom iskoristivi jedino u poeziji i retorici. Naposljetku, značenje idioma je bilo nepredvidljivo zbog arbitrarne prirode istih, pri čemu se vjerovalo da ne postoji adekvatan sistem niti modus za učenje i usvajanje ovih fraza. Idiomi su predstavljali posebnu kategoriju koja se slijepo memorirala i učila napamet, i kao takva je predstavljala napor i težinu u učenjima, a i studentima engleskog jezika i književnosti.

Upravo je ta problematika utjecala na potrebu posvećivanja posebne pažnje adekvatnom podučavanju i što bezbolnijem memoriranju idioma. Suština je bila pronaći kvalitetan i efektivan modus koji bi studentima engleskog jezika olakšao učenje takvih fraza i koji bi bio primjenjiv iz generacije u generaciju. Trebalo je idiomatske fraze približiti studentima, koji bi usvajali iste kroz jednostavne i zabavne jezične vježbe, a koje bi, nakon početnog memoriranja u kratkotrajnu memoriju, bivale prenesene u dugoročnu memoriju. Fokusirajući se na iznalaženje jednog efektivnog modusa za usvajanje idioma, posegnuto je za paralingvističkim trikovima koji bi potpomogli samo usvajanje istih.

2. PANTOMIMA KAO MOTOR UČENJA IDIOMATSKIH FRAZA

Nadasve je neobična i istinski efektivna činjenica da neverbalna komunikacija, odnosno gestikulacija, djeluje kao motor učenja idiomatskih fraza. (Gärdenfors 2017)

Budući da postoji veliki broj općih gestikulacija koje potpomažu komunikaciju među govornicima, nije ni čudo da studenti smatraju pantomimu jednim zabavnim i spontanom vidom učenja i memoriranja fraza. Pantomimom se smatra onaj oblik neverbalne komunikacije koji opisuje objekte ili radnje bez ikakve verbalne potpore. Ona ne podrazumijeva nikakve onomatopeje ili, pak, neartikulirane zvukove. McNeill (2000) naglašava da pantomima pripada kontinuumu koji se proteže od jezične do paralingvističke domene.

Moglo bi se reći da je pantomima jedan DUMB SHOW, baziran na vizuelnoj i manualnoj prezentaciji. Vrlo često se doživljava kao kompleksan i sekvencijalan pokret, koji najčešće nije konvencionalne prirode. No, ipak se dâ primijetiti da pantomima ponekad i jeste konvencionalne prirode, koju karakterizira jedan tipični standard kojeg studenti sami nametnu, odrede i nadalje primjenjuju.

Pantomimu možemo pratiti kroz nekoliko bitnih koraka, a to su:

- Korak 1: mimičar izvodi pokrete, odnosno seriju pokreta jedan za drugim;
- Korak 2: mimičar vodi računa da je publika usmjerena na seriju pokreta koja se izvodi;
- Korak 3: mimičar navodi publiku da prati pokrete koje izvodi po određenom redu;
- Korak 4: mimičar ubrzava, odnosno usporava, s određenim pokretima ukoliko primijeti da je publika identificirala određene elemente manualne ili vizuelne prezentacije.

(Gärdenfors 2017)

Općenito govoreći, pantomima se uvijek odnosi na neki događaj, koji, prema kognitivno-semantičkoj analizi, ima svoje aktere, proces - trajanje te dovodi do određenog rezultata. Štaviše, pantomima uvijek ima za zadatak da natjera aktere (i mimičara i publiku) na razmišljanje o specifičnom događaju i o karakterističnim elementima koji oslikavaju dati događaj.

Nedvojbeno je da su stav i ponašanje nastavnika u učionici jako bitan faktor pri učenju bilo kojeg nastavnog predmeta, a naročito pri učenju stranog jezika. Nastavnici su ti koji, zapravo, uspostavljaju emocionalnu atmosferu svojim ponašanjem i stavom, a ta atmosfera općenito pridonosi i boljem usvajanju nastavnih jedinica. Stoga je važno da nastavnici sa svojim personalnim angažmanom preuzmu ulogu navigatora znanja i kritičkog razmišljanja. Dakle, obaveza nastavnika je da konstantno ispituje četiri ključna parametra:

1. nastavnik procjenjuje stil i strategije učenja svojih studenata;
2. nastavnik prilagođava jezik i strategije instrukcije potrebama svojih studenata;
3. nastavnik uvijek ima na umu da jedan stil i strategija neće podjednako odgovarati svim studentima;
4. nastavnik se adekvatno priprema i primjenjuje različite strategije kako bi upoznao i različite stilove i strategije učenja svojih studenata.

(Oxford 2003: 17)

Nadalje, Asherova ideja, koja se rodila krajem prošlog stoljeća, i danas jeste primjenljiva i učinkovita, a ta se ideja zasniva na činjenici da je samo učenje efektivnije ukoliko je učenje aktivnije. (Asher 1977) Bolje rečeno, ukoliko nastavnik kreira atmosferu koja stimulira kritičko razmišljanje, racionalno donošenje odluka te jasno komuniciranje stavova i uvjerenja, to će i samo učenje biti lako i učinkovito. Za pretpostaviti je da se i mnogi nastavnici plaše primjenjivati određene metode podučavanja koje bi mogle podsjećati na dječiju igru, kao što je, recimo, pantomima. Nadalje, neki nastavnici smatraju da gube kontrolu nad satom ukoliko je sami studenti preuzmu u igri pantomime. S obzirom da i konvencionalnu stranu pantomime sami studenti izaberu i primjenjuju, nastavnikova uloga postaje, dakle, perifernija, što nekim nastavnicima može također predstavljati problem. No, ipak, mora se istaći da uloga pantomime u nastavnom procesu zasigurno ostavlja pozitivne efekte i po studente i po nastavnika u nastavnom procesu, o čemu su pisali brojni autori, kao što su: Quinn-Allen (1995), Macedonia (2003), Tellier (2008), Kelly et al. (2009), Macedonia et al. (2011). Rezultati ovih istraživanja pokazuju da gestikulacija igra značajnu ulogu i ostvaruje pozitivan efekat pri usvajanju vokabulara u odnosu na memoriranje vokabulara napamet.

3. PRAKTIČNA PRIMJENA PANTOMIME

Pantomima se pokazala vrlo efektivnom u učenju idiomatskih fraza. Naime, prvi pozitivni rezultati su se najprije pokazali u primjeni pantomime za učenje engleskih kolokacija, dakle manje zahtjevnim te jednostavnijim fiksnim frazama u engleskom jeziku. Ispitivanje je uključivalo jednu grupu studenata *Engleskog jezika i književnosti* na predmetu *Jezične vježbe 3* u zimskom semestru akademske 2010/2011. godine. Grupa se sastojala od 15 studenata, 11 ženskog, a 4 muškog spola. Studenti su u toku nastave na predmetu *Jezične vježbe 3* primjenjivali pantomimu kako bi

pojasnili engleske kolokacije na koje su nailazili u nastavnim materijalima. Na završnom testu su ispitani studenti pokazali visoko znanje engleskih kolokacija (ispitanici su se mogli prisjetiti i upotrijebiti kolokacije u zadatim rečenicama s 95% uspješnosti), što se može pripisati primjeni pantomime u nastavi. Ova praktična primjena pantomime u nastavi engleskog jezika bila je, zapravo, pilot-projekat koji je započeo sa prvom godinom Engleskog jezika i književnosti, pri čemu su studenti upješno dokazali da kolokacije vezane za tijelo, recimo, mogu biti predočene i shvaćene bez dodatne verbalne informacije.

Primjerice, *to scratch one's head* (počešati glavu), *to lick one's lips* (oblizati se), *to knit one's eyebrows* (namrštit se), ili, pak, *to crane one's neck* (protegnuti vrat), bili su primjeri koji su se vrlo brzo primijenili kroz pantomimu i memorirali kroz ključne elemente: *scratch* (počešati), *head* (glava), odnosno, *lick* (oblizivati), *lips* (usne), odnosno, *knit* (naborati, namrštit), *eyebrows* (obrve), odnosno, *crane* (istegnuti), *neck* (vrat). Posljednja kolokacija je primjetno bila i najteža za objasniti i izgestikulirati, zbog nepoznavanja značenja glagola *crane*, no, kreativno je posegnuto za imenicom *a crane* (*kran*), koja je itekako bila bliža studentima zbog postojeće imenice *kran* u maternjem jeziku. Dakle, studenti su se s lakoćom prisjetili kolokacija na završnom testu, u primjeru poput sljedećeg:

(1a) Look at Iris frowning.

(1b) Look at Iris knitting her eyebrows.

Itakako je veliki izazov bio uvesti pantomimu kao pedagoški metod za učenje kompleksnih idiomatskih fraza na *Odsjeku za engleski jezik i književnost Univerziteta u Tuzli*. Ispitivanje je uključivalo istu grupu studenata *Engleskog jezika i književnosti*, ovaj put u sklopu predmeta u ljetnjem semestru akademske 2010/2011., *Jezične vježbe 4*. Studenti su u toku nastave na predmetu *Jezične vježbe 4* primjenjivali pantomimu kako bi pojasnili engleske idiomatske fraze na koje su nailazili u nastavnim materijalima.

Na završnom testu su ispitani studenti pokazali visoko znanje engleskih idioma (ispitanici su se mogli prisjetiti i upotrijebiti idiome u zadatim rečenicama s 90% uspješnosti), što se može pripisati primjeni pantomime u nastavi.

Kako bi ovakav metod uspješno funkcionirao u okviru razreda/grupe, poseglo se najprije za pripremnim aktivnostima prije samog sata pantomime. Prvi korak je bio organiziranje figurativnih idioma u grupe idioma sličnih po značenju. Tako su se opći idiomi koji opisuju ljude podijelili na nekoliko grupa:

- idiome koji opisuju pametne i inteligentne (*to be a mine of information, to have the gift of the gab, to know one's stuff*),
- idiome koji opisuju manje pametne i usporene (*to have nothing between the ears, to be slow on the uptake, to pull the wool over sb's eyes*),
- idiome koji opisuju sretne ljude (*to be on cloud nine, to look like the cat that got the cream, to be over the moon, to be full of beans*),
- idiome koji opisuju nesretne i umorne ljude (*to look down in the mouth, to be dead on one's feet*),
- idiome koji opisuju karakter ljudi (*to be a rough diamond, to be a dark horse, to be a snake in the grass*).

Ova podjela predstavljala bi prvi korak u memoriranju i učenju idiomatskih fraza. Sljedeći korak bi se bazirao na pokušajima generiranja gestikulacije koja bi opisala i predstavila dati idiom. Svaki bi konceptualizator, tj. student, ili još bolje, grupa studenata, pokušala gestikulacijom predstaviti svaki idiom iz ovih grupa idioma, nastojeći koristiti ključne termine koji bi potpomogli detektiranje i procesuiranje samog idioma. Na taj način bi se za svaki pojedinačni idiom kreirao mentalni, vizuelni imidž, koji bi se, zajedno sa verbalnom informacijom, pohranio kao dvostruki kod u memoriju svakog studenta. I sam čin pantomime na kraju je uvijek davao pozitivne rezultate, s obzirom da su studenti, takoreći, uživali slobodu nad nastavnim sadržajem te su mogli iskazati svoju kreativnost i kritičko razmišljanje, a, s druge strane, memoriranje idiomatskih fraza se pokazalo nadasve uspješnim, što se moglo primijetiti pri testiranju idiomatskih fraza na završnom ispitu. Dakle, studenti su se s lakoćom prisjetili idiomatskih fraza u primjerima gdje su to trebali učiniti umjesto podvučenih dijelova datih rečenica:

(2a) Maria is so busy these days, she must have been tired.

(2b) Maria is so busy these days, she must have been dead on her feet.

(3a) Victor likes to talk a lot.

(3b) Victor has the gift of the gab.

Ipak, bitno je istaći da se memoriranje i učenje idiomatskih fraza ne dešava preko noći. Takav proces iziskuje iznimno strpljenje, upornost i pripremni rad i nastavnika i studenata. No, ova se metoda pokazala iznimno zanimljivom i efektivnom za studente koji su apsolutno uživali igrajući se pantomime na satu nastave te dobijajući

kontrolu nad satom, a u isto vrijeme i gubeći osjećaj da su u učionici. Metoda se pokazala još uspješnijom i djelotvornijom ako bi se za sljedeću nastavnu jedinicu planirala isključivo pantomima, bez ikakvih dodatnih materijala, osim kartica s idiomatskim frazama koje je svaki student kroz pantomimu predstavio cijelom razredu/grupi. Još veća i kvalitetnija motivacija samih studenata bi se dobila ako bi se uvodila i neka vrsta timskog takmičenja u što jasnijem neverbalnom predstavljanju idioma kroz pantomimu. Takva bi se revizija idioma smatrala zabavnom i daleko interesantnijom nego puko učenje idioma napamet.

3. ZAKLJUČAK

Pantomima bi zaista mogla doprinijeti boljem memoriranju i učenju idiomatskih fraza. S obzirom da su idiomi fiksne fraze, puko učenje istih napamet predstavlja napor studentima i učenicima, koji postepeno gube interes za takve fraze. Memoriranje koje se svodi na kratkoročno pamćenje, isključivo za ispit ili test, pogubno je za učenje jednog jezika. No, esencijalno je naglasiti da su idiomi fraze neupitno potrebne i neminovne u svakidašnjoj komunikaciji. Dokazano je da generiranje gestikulacije u konverzaciji poboljšava samu kvalitetu iste, a da pantomima kao paralingvistički element daje prostora za poboljšavanje kvalitete učenja fraza. Pantomima jeste paralingvistički trik kojim se uspješno vrši graviranje fraza u našu memoriju. Stoga se sa sigurnošću i u nastavi može primijeniti princip da gestikulacija vrijedi hiljadu riječi.

LITERATURA

1. Abraham, L. B., Williams, L. (2009), *Electronic Discourse in Language Learning and Language Teaching*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia
2. Asher, James J. (1977), *Learning Another Language Through Actions: The Complete Teacher's Guidebook*, CA. Pajaro Press, San Jose
3. Bogaards, P., Laufer, B. (2004), *Vocabulary in a Second Language*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia
4. *Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary* (2004), Harper Collins Publishers, Great Britain
5. Gärdenfors, Peter (2017), *Demonstration and Pantomime in the Evolution of Teaching*, Journal list: Font Psychol. Vol. 8. 415 (accessed in May 2017 from www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5361109)
6. Harmer, Jeremy (2001), *The Practice of English Language Teaching*, Pearson Education Limited, England
7. Larsen-Freeman, Diane (2000), *Techniques and Principles in Language Teaching*, Oxford University Press, Oxford
8. Macedonia, M., Von Kriegstein, K. (2012), *Gestures Enhance Foreign Language Learning*, *Biolinguistics* 6.3-4: 393 – 416.
9. McNeill, David (2000), *Language, Culture and Cognition*, Cambridge University Press, United Kingdom (2013), *The Co-evolution of Gesture and Speech, and Downstream Consequences in: Body – Language – Communication: An International Handbook on Multimodality in Human Interaction*, Vol. 1 eds. Mülleler C., Cienki A., Fricke E., Ladewig S., McNeill D., Tessendorf S. Berlin: De Gruyter Mouton, 480 – 512.
10. Oxford, R. L. (2003), *Language Learning Styles and Strategies: An Overview*, GALA, Oxford.
11. Schewe, Manfred, L. (2002), „Teaching Foreign Language Literature: Tapping the Students' Bodily-kinesthetic Intelligence“, In Bräuer (ed.), *Body and Language: Intercultural Learning through Drama*, Ablex publishing, USA
12. Zywczyński P., Waciewicz S., Sibierska M. (2016), *Defining Pantomime for Language Evolution Research*, Topoi 10.1007/s11245-016-9425-9 (accessed in May 2017 from <https://link.springer.com/article/10.1007/s11245-016-9425-9>).
13. www.hrlexicon.info

PANTOMIME AS A TEACHING METHOD FOR SUCCESSFUL ENGLISH IDIOM ACQUISITION

Summary:

This paper presents a real, modern and effective way of acquiring English idiomatic expressions, which are a relevant and elementary part of English. The former ways of idiom acquisition led to the belief that idioms are boring and that they represent a special category which should be memorized by heart. As such, idiom acquisition presented a difficulty and a learning obstacle for high school students and English language students alike.

This paper was produced as a result of this need, in order to find a good and effective model of idiom acquisition that would facilitate students' long-term memory and successful idiom usage. At the same time, this paper aims to find a sustainable model which could be efficiently applied within the teaching process from generation to generation. Therefore, it suggests paralinguistic tricks as a learning tool which seems to closely correspond to the latest teaching strategies and foreign language learning styles. Indeed, language and pantomime are two interdependent systems that affect each other and are in constant correlation. Pantomime greatly reinforces the sensorimotor representation of an idiom, which results in its successful long-term memory acquisition in foreign language learning.

Key words: idioms, pantomime, teaching method, paralinguistic features, gesture, motivation, memory

Adresa autora

Authors' address

Jelena Ilić Plauc

Selma Kešetović

Filozofski fakultet u Tuzli

jelena.ilic@bih.net.ba

skesetovic@yahoo.com

Rad prezentiran na Naučnoj konferenciji “Savremeni izazovi i perspektive društvenih i humanističkih studija”, Filozofski fakultet u Tuzli, april 2017. god.

